

SPORDIPROGRAMM 2024–2027

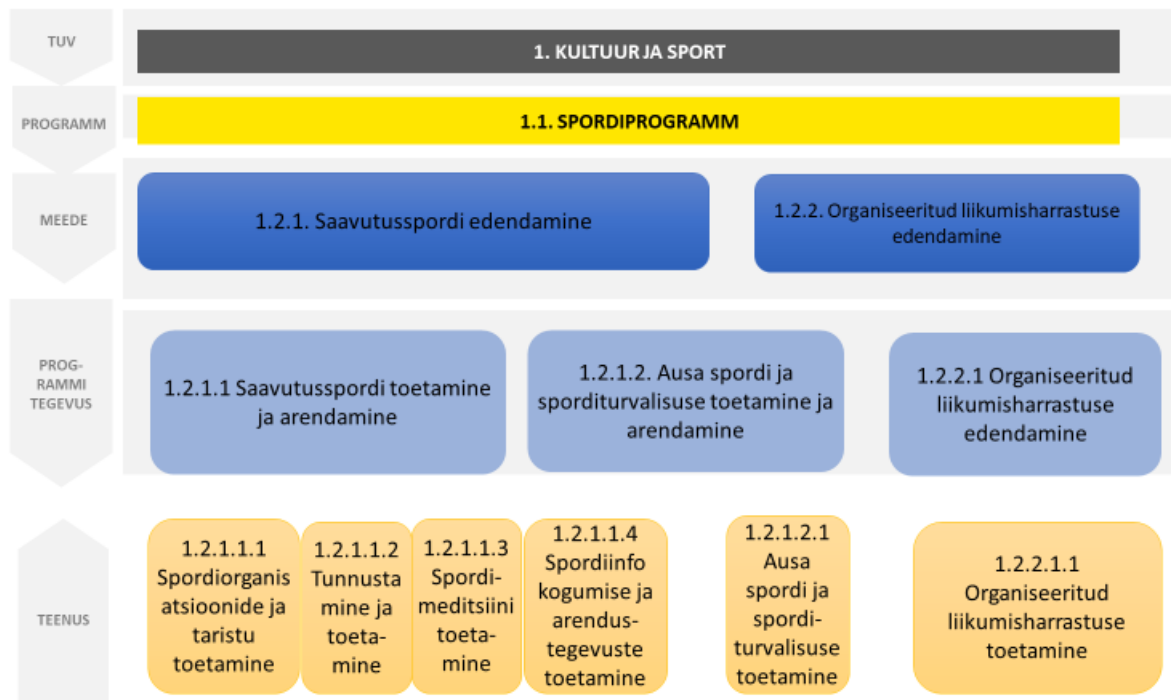
Tulemusvaldkond	Kultuur ja sport
Tulemusvaldkonna eesmärk	Kultuuripoliitika eesmärk on kujundada loovust väärtustav ühiskond, hoides ja edendades eesti rahvuslikku identiteeti, uurides, talletades ja kandes edasi kultuurimälu ning luues soodsad tingimused elujõulise, avatud ja mitmekesise kultuuriruumi arenguks ning kultuuris osalemiseks. Spordipoliitika eesmärk on: liikumisel ja spordil on oluline ja kasvav roll eestimaalaste elujõu edendamisel, rikka elukeskkonna loomisel ning Eesti riigi hea maine kujundamisel.
Valdkonna arengukava	„Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“
Programmi nimi	Spordiprogramm
Programmi eesmärk	Tagatud on toimiv spordikorralduse süsteem lähtuvalt Euroopa spordi mudelist.
Programmi periood	2024.–2027. aasta
Peavastutaja (ministeerium)	Kultuuriministeerium
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	

Sissejuhatus

Eestis on spordijuhtimine detsentraliseeritud ning eraõiguslike juriidiliste isikutena tegutsevad spordiorganisatsioonid on oma otsustes iseseisvad. Riigi ja kohalike omavalitsuste roll on õigusaktide, toetuste ja investeeringute kaudu luua spordiorganisatsioonidele tegutsemiseks ja elanikkonna liikumisharrastuse edendamiseks soodsad tingimused. Eesti spordipoliitika visiooni, üleriigilised eesmärgid ja prioriteetsed arengusuunad määrab kindlaks Riigikogus kinnitatud „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“ (edaspidi „Sport 2030“). „Sport 2030“ kohaselt on sport ja liikumine kõikide demograafiliste ja sotsiaalsete sihtgruppide tegevuse tervistava, hariva, meelelahutusliku ja sotsiaalse toimega osa, mis mitmekesistab kultuuri ja noorsootööd ning panustab lõimumisse, tööhõivesse ja majandustegevusse.

Spordiorganisatsioonide roll on sporditegevuse sisuline korraldamine. Eestis ei tegutse ühtegi riiklikku spordiorganisatsiooni ega asutust. Kultuuriministeerium on Tehvandi Spordikeskuse SA üks asutajatest ja Jõulumäe Tervisespordikeskuse SA ainuasutaja. 2021. a alates teostab Kultuuriministeerium Haridus- ja Teadusministeeriumi asemel Eesti Vabariigi nimel asutajaõigusi Spordikoolituse ja -Teabe SA-s ning 2022. aastast alates on Kultuuriministeerium Audentese Koolide SA riiklikuks partneriks, kellega on Kultuuriministeeriumil sõlmitud hankeleping, millega ostetakse andekate noorsportlaste koolitus- ja treenimisteenust. Spordi katusorganisatsioon on Eesti Olümpiakomitee (edaspidi EOK), millel on 01.01.2024 seisuga 123 liiget, sh 68 spordialaliitu, 20 üleriigilist spordiühendust, 19 piirkondlikku liitu ja 16 füüsilist isikut.

„Sport 2030“ on kõikide spordivaldkonna tegevuste kavandamise alus. Spordivaldkonna riiklike tegevuste elluviimise eest vastutab Kultuuriministeerium ning tegevused ja teenused kavandatakse spordiprogrammis. Spordivaldkonna eesmärgid saavutatakse mitmete teiste valdkondade eest vastutavate ministeeriumide, kohalike omavalitsuste ning era- ja kolmanda sektori tegevuste elluviimise koosmõjus. Spordiprogrammi tegevustes ja teenustes kajastuvad ka Tehvandi Spordikeskuse, Jõulumäe Tervisespordikeskuse, Spordikoolituse ja -Teabe Sihtasutuse ning avalik-õigusliku juriidilise isiku Eesti Kultuurkapitali spordiga seotud tegevused, ressursid ja pakutavad teenused.

Joonis 1. Spordiprogrammi struktuur

Programmi juhtimiskorraldus

Spordiprogrammi koostamise ja elluviimise eest vastutab ning seiret koordineerib Kultuuriministeerium spordi asekanteri juhtimisel. Ministeerium kavandab programmi eesmärgid lähtuvalt „Sport 2030-st“ kooskõlas arengustrateegia „Eesti 2035“ pikaajaliste sihtidega. Elluviidavad tegevused ja prioriteetidid lähtuvad Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist, on kooskõlas riigi eelarvestrateegia protsessiga nelja aasta lõikes ning täpsustatakse ühe aasta lõikes riigieelarve protsessi raames. Kultuuriministeerium uuendab programmi igal aastal ja pikendab seda ühe aasta võrra, tagades kooskõla riigi eelarvestrateegia perioodi ja riigieelarveliste vahenditega. Poliitika kujundamisel toetatakse Eesti Spordiregistri andmetele.

„Sport 2030“ kohaselt koostab ja esitab Kultuuriministeerium alates 2016. aastast igal aastal Vabariigi Valitsusele ning Riigikogule ülevaate strateegia elluviimisest.

Kultuuriministeeriumi rahastatavate tegevuste ehk spordiprogrammi rakendamisest annab Kultuuriministeerium aru Rahandusministeeriumile ja Riigikontrollile esitatavas iga-aastas kultuuri ja spordi tulemusaruandes. Peale riigieelarve kinnitamist Riigikogus ja riigieelarve vahendite täiendavat liigendamist Vabariigi Valitsuses, avalikustatakse ministri kinnitatud programmid ministeeriumi veebilehel.

Programmi eesmärk, mõõdikud ja eelarve

Programmi eesmärk tuleneb „Sport 2030“ peamisest eesmärgist: liikumisel ja spordil on oluline ja kasvav roll eestimaalaste elujõu edendamisel, elukeskkonna rikkuse loomisel ning Eesti riigi hea maine kujundamisel.

Spordiprogrammi eesmärk täpsustab Kultuuriministeeriumi rolli: tagatud on toimiv spordikorralduse süsteem lähtuvalt Euroopa spordi mudelist.

Tulemusvaldkonna ja programmi mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (viimane teadaolev tase)	Sihttase 1 (2024)	Sihttase 2 (2025)	Sihttase 3 (2026)	Sihttase 4 (2027)
Liikumisharrastusega regulaarselt (2x nädalas 30 min) tegelevate inimeste osakaal 16–64 vanusegrupist, % <i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>	45,2 (2022)	50	Ei mõõdeta	56	Ei mõõdeta
Harrastajate arv spordiklubides ja spordikoolides <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	225 848 (2023)	230 000	235 000	240 000	245 000
Spordiklubides ja spordikoolides sporti harrastavate 5–19 aastaste noorte osakaal kogu vanusegrupist, % <i>Allikad: Eesti spordiregister, Statistikaamet</i>	54 (2023)*	59,5	61	62,5	64
Treenerikutsete arv <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	4200 (2023)	4250	4300	4350	4400

* Näitaja arvutamise aluseks on Statistikaameti rahvaarv vanusegrupis 1. jaanuar 2023 ja klubides sporti harrastavate noorte arv 31. detsember 2023. aasta seisuga.

Programmi eelarve

KULUDE JA INVESTEERINGUTE JAOTUS MEETMETE JA PROGRAMMI TEGEVUSTE VAHEL (eur)	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Spordi programm	46 549 368	46 629 768	46 794 218	46 971 368
Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine	3 247 423	3 247 423	3 247 423	3 247 423
Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine	3 247 423	3 247 423	3 247 423	3 247 423
Saavutusspordi edendamine	43 301 945	43 382 345	43 546 795	43 723 945
Ausa spordi ja sporditurvalisuse toetamine ja arendamine	360 000	360 000	360 000	360 000
Saavutusspordi toetamine ja arendamine	42 941 945	43 022 345	43 186 795	43 363 945

Olukorra lühianalüüs

Spordi riikliku andmebaasi (spordiregister) kohaselt oli Eestis 2023. aastal 2926 spordiorganisatsiooni, 492 spordikooli, 225 848 organiseerunud harrastajat ja 4200 treenerikutsega treenerit.

Eestis on hea ja toimiv spordiorganisatsioonide võrgustik, spordiregister, mis võimaldab teha faktidel põhinevat spordipoliitikat ning Euroopa üks paremaid treenerite kutse kvalifikatsiooni süsteeme.

EOK liikmeskonda kuuluvate spordialaliitude peamine eesmärk, mis haakub otseselt ka „Sport 2030“ eesmärkidega, on Eesti sportlaste ja võistkondade tulemuslik ning väärikas esindatus rahvusvahelistel tiitlivõistlustel. Tagamaks saavutusspordi arendamiseks soodsaimat keskkonda, on Kultuuriministeerium alates 2015. aastast läbi viinud spordireformi, mille käigus on oluliselt korrastatud spordi rahastamise aluseid. Spordi rahastamise korrastamisega jätkatakse. Spordireformiga seonduvalt käivitati 2019. aastal koostöös EOK-ga Team Estonia projekt, mille eesmärk on tagada kõikidele olümpiamängude ja maailmameistrivõistluste (OM distsipliinidel) esikümne potentsiaaliga sportlastele piisav ettevalmistus ning osalemine tiitlivõistlustel koos kvaliteetsete tugiteenustega. Järgmine samm on koostöös Eesti Kultuurkapitaliga spordi ja kehakultuuri sihtkapitali ümberkujundamine valdavalt liikumisharrastuse projektide toetamiseks ja tippspordi rahastamise osakaalu vähendamiseks.

2023. aastal võideti rahvusvahelistel tiitlivõistlustel 38 spordialaga kokku 272 medalit – 69 kulda, 81 hõbedat ja 122 pronksi. 34 medalit (12,5%) võideti olümpiakavas olevatelt võistlusaladelt.

„Sport 2030“ üks neljast suurest eesmärgist on see, et valdav osa elanikest liigub ja spordib. Liikumisharrastajate osakaal Eestis oli 2022. a 45,2%, 2020. aastal 44,8% ja 2018. aastal 41,2% (Rahvastiku Tervisekäitumise Uuring). Kultuuriministeeriumi tellitud ja 2022. aastal avalikustatud Eesti suurimast liikumisuuringust selgub, et nii täiskasvanutest kui ka lastest üle poole liigub endiselt liiga vähe – iga päev ei liigu piisavalt 57% õpilastest ja 58% täiskasvanutest. Uuring tõestas samas ka selgelt, et aktiivne eluviis toetab märkimisväärselt tervist ja heaolu – aktiivsed lapsed ning täiskasvanud on õnnelikumad ja rõõmsameelsemad ning edukamad õppimises ja keskendumises.

Probleemiks on laste puudulikud liikumisharjumused. Maailma Terviseorganisatsioon WHO soovib liikuda vähemalt 60 minutit päevas, kuid Eesti lastest ei liigu piisavalt 75% (Liikumisuuring 2022). Suure tõenäosusega jäävad nad ka täiskasvanuna väheaktiivseks. Samuti on suur probleem laste ülekaalus: iga neljas 1. klassi laps ja iga kolmas 4. klassi laps on ülekaaluline või rasvunud, keskmine kehakaal on tõusnud juba viimased 20 aastat (Euroopa laste rasvumise seire, TAI 2018/19). „Sport 2030“ raames on seatud eesmärk, et 2030. aastaks on Eesti jõudnud liikumisaktiivsuses Põhjamaade tasemele.

Liikumisharrastuse reformi elluviimise ühe sammuna asutas Eesti Olümpiakomitee 2022. aastal Sihtasutuse Liikumisharrastuse kompetentsikeskus, mille eesmärk on liikumisharrastuse keskse juhtimise ja arendamise kaudu luua lisandväärtust spordiorganisatsioonidele ja edendada valdkondadeülest koostööd.

Viimastel aastatel on jõudsalt kasvanud harrastajate arv spordiklubides ja spordikoolides. Kui 2012. aastal oli harrastajana märgitud 130 839 inimest, siis 31.12.2023 seisuga oli see arv 225 848. Spordiklubides ja spordikoolides sporti harrastavate 5–19aastaste noorte osakaal kogu vanusegrupist moodustas 2022. aastal 54%. Spordiorganisatsioonide (sh spordiklubide) arv on kasvanud 2926 organisatsioonini (sisaldab nii tegutsevaid kui ka mittetegutsevaid organisatsioone¹) ja ületab seega 2022. a seatud sihttaset, mis oli 2700. Nende andmete põhjal saab järeldada, et liikumisaktiivsuse kasvu ei suudeta tagada vaid organiseeritud sportimise korraldamisega.

Spordiaususe valdkonnas on peamine asutus sihtasutus Eesti Antidopingu ja Spordieetika Sihtasutus (edaspidi EADSE). 2020. aasta lõpus sõlmis Kultuuriministerium EADSE'ga halduslepingu täitmaks spordivõistlustega manipuleerimise vastases võitluses kontaktpunkti rolli. 2022. aastal tellis Kultuuriministerium kokkuleppemängude teemal kaks uuringut: kokkuleppemängude Eestis leviku uuringu ning Eesti seaduste analüüsi kokkuleppemängude karistamise vaatest. Uuringu tulemused ja järeldused on oluline sisend ministriumidele poliitika kujundamiseks ja õigusaktide muutmiseks ning Eesti Antidopingu ja Spordieetika Sihtasutusele rakenduslike tegevuste elluviimiseks. Kokkuvõttes võime tõdeda, et leviku uuring toob välja, et kokkuleppemängud ei ole praegu Eestis suur probleem, aga uuringu tutvustusüritusel osalenud ekspertide hinnangul on, mistõttu sportlaste teadlikkuse ja hoiakute kujundamisega peab tegelema. Hoiakuid saab ennekõike muuta koolituste kaudu. Kui koolitatuid on vaid viiendik, nagu uuring näitas, peegeldub vähene teadmine ilmselt ka hoiakutes ja valmiduses kokkuleppemängudest teavitada. Selle juures peaks suurt rolli hakkama kandma Eesti Antidopingu ja Spordieetika Sihtasutuse 2022. aasta novembris tutvustatud uus kokkuleppemängude e-platvorm, mille abil peaks koolitus jõudma suurema osani sihtrühmast. Eesmärk peaks olema, et kui mitte kõik, siis vähemalt väga suur osa koondise, meistriliiga või esiliiga tasemel tegutsevatest palluritest, treeneritest ja kohtunikest oleks järjepidevalt kokkuleppemängude teemal koolitatud.

Eestis toimub igal aastal sadu spordiüritusi, mis lisaks kohaliku elu rikastamisele ja meelelahutuse pakkumisele omavad mõju ka Eesti ja piirkonna majandusele. Rahvusvahelistest võistlustest toimusid 2023. a traditsiooniks kujunenud Tallinna Ironman, Rally Estonia, Tallinna Maraton ning mitmed teised võistlused. Rahvusvaheliste võistluste korraldamist Eestis toetavad riik, kohalikud omavalitsused, erasektor ja ka spordiorganisatsioonid ise. Riik ja kohalikud omavalitsused on loonud hea taristu rahvusvaheliste võistluste korraldamiseks. Eesti spordiorganisatsioonid on läbi aegade korraldanud kõrgetasemelisi rahvusvahelisi spordivõistlusi väga heal tasemel ning sel põhjusel pakutakse Eestile ka järjest enam võimalusi korraldada kõrgetasemelisi spordivõistlusi erinevatel spordialadel.

¹ Spordiorganisatsioon on mittetegutsev, kui ta on vastava info edastanud Eesti spordiregistrile.

Meede 1. Saavutusspordi edendamine

Eesmärk: Eesti on rahvusvahelisel tasandil tulemuslikult ja väärikalt esindatud.

Meetme mõõdikud

Mõõdiku nimi	Algtase (viimane teadaolev tase)	Sihttase 1 (2024)	Sihttase 2 (2025)	Sihttase 3 (2026)	Sihttase 4 (2027)
Täiskasvanute tiitlivõistlustel olümpiamängude distsipliinidel saavutatud kohad 1–10 <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	30(2023)	36	36	38	40
Täiskasvanute tiitlivõistlustel mitte olümpiamängude distsipliinidel ja spordialadel saavutatud kohad 1–10 <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	366 (2023)	260	260	260	280
Noorte ja juunioride tiitlivõistlustel olümpiamängude distsipliinidel saavutatud kohad 1–10 <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	139 (2023)	86	86	86	86
Täiskasvanute tiitlivõistluste finaaltourniiridel osalenud suurekoosseisuliste võistkondade arv <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	2 (2023)	1*	3	1	3
Noorte ja juunioride tiitlivõistluste finaaltourniiridel osalenud suurekoosseisuliste võistkondade arv <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	5 (2023)	4	4	4	4
Eestis läbiviidud rahvusvaheliste tiitlivõistluste arv <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	24 (2023)	40	40	40	40

* 2024. aasta on olümpiamängude aasta ning sel aastal ei toimu eraldi suurekoosseisulistele sportmängude võistkondadele Euroopa ega maailmameistrivõistlusi. Arvestades Euroopa-sisest konkurentsi olümpiakohtadele ei ole Eesti võistkondade osalemine hetke olukorda arvestades realistlik.

Tegevus 1.1. Saavutusspordi toetamine ja arendamine

Eesmärk: Tagatud on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline keskkond saavutusspordi arendamiseks.

Tegevuse mõõdikud

Mõõdiku nimi	Algtase (viimane teadaolev tase)	Sihttase 1 (2024)	Sihttase 2 (2025)	Sihttase 3 (2026)	Sihttase 4 (2027)
Riigi sihtasutuste sporditaristu on rahvusvahelisel tasemel <i>Allikas: Kultuuriministeerium</i>	Ei (2022)*	Ei*	Ei*	Ei*	Jah
Toetatavate kõrgema kategooria treenerite brutopalgasuhe Eesti keskmisesse palka <i>Allikad: Kultuuriministeerium, Rahandusministeerium</i>	0,6 (2022)	0,6	1,00	1,00	1,00

*Ei ole võimalik korraldada laskesuusatamise MMi 2027. aastal.

Tegevuse kirjeldus

Saavutusspordi poliitika kujundamine ja toetamine ning tingimuste loomine spordiga tegelemiseks on Kultuuriministeeriumi spordivaldkonna peamine roll ja ülesanne. Spordialaliitude, -klubide ja -koolide ning teiste spordiühendustega on Eestis toimiv spordikorraldus, mis tagab võimalused nii noortele kui ka täiskasvanutele harrastus- või tippspordiga tegelemiseks. Ajakohastatud sporditaristu kaudu luuakse kõikjal Eestis tingimused nii saavutusspordi arenguks kui ka liikumisharrastusega tegelemiseks. Tegevuse kaudu toetatakse riiklikult spordiorganisatsioonide harrastus-, tipp- ja noortespordi arendamist, rahvusvaheliste spordiürituste korraldamist, antakse investeeringutoetusi uute spordirajatiste ja lähiliikumispaiakade ehitamiseks ning olemasolevate ajakohastamiseks.

Arenguvajadused

Team Estonia on 2018. aastal Eesti Olümpiakomitee poolt ellu kutsutud Eesti tippspordi edendav projekt, mille eesmärk on läbi sportlaste toetamise ja neile igakülgse ettevalmistuse tagamise olümpiamängudel ja teistel rahvusvahelistel tiitlivõistlustel medalite võitmine. Selleks, et Eesti sportlased ja võistkonnad oleksid maailmas jätkuvalt konkurentsivõimelised on vaja jätkuvalt oluliselt suurendada võrreldes praegusega taustajõudude ja tugiteenuste mahtu ja kvaliteeti, suurendada tiitlivõistluste-eelsete treeninglaagrite ja treeningpartnerite arvu, tõsta treenerite igapäevast kaasatust nii ettevalmistavas faasis kui ka tiitlivõistlustel ning suurendada spordialaliitude võimekust regulaarselt tegeleda ja toetada erinevaid andekaid sportlasi ja võistkondi.

Kutsega treenerite arv, olles püsinud aastaid stabiilsena, on teinud viimastel aastatel suure hüppe, kasvades 4006ni. Suurt rolli on selles mänginud treenerite pidev riiklik toetamine, eriti kriisi ajal. Treeneritele väärilise töötasu tagamine on üks prioriteetseid valdkonna eesmärke. Jätakuvalt on eesmärk viia toetatavate kõrgema kategooria (vähemalt 5. kutsetase) treenerite brutopalgala suhe Eesti keskmise palgani. Lisaks tuleb arvestada, et viimastel aastatel on tõusnud toetust saavate treenerite arv, mistõttu tuleb hakata järgnevatel aastatel tõstma riigi poolt toetatavate treeningtundide arvu tagamaks, et spordiklubidele ei langeks liiga suurt koormust. Selleks, et nõudlusele vastata, otsustas Vabariigi Valitsus anda 2023. aastaks treenerite tööjõukulu toetusmeetmesse täiendavaid vahendeid, mille abil oli võimalik tõsta toetatavate treeningtundide piirmäär 1,35 miljonini. 2023. aastaks esitati taotlusi 1,376 miljoni treeningtunni katmiseks, mis näitab, et vajadus toetatavate treeningtundide piirmäär tõsta on endine. Kui keskmise palgani jõudmiseks 2024. aastal oleks pidanud riigieelarvesse leidma ligikaudu 4,5 miljonit eurot lisavahendeid, siis arvestades Eesti Panga viimast majandusprognoosi² tuleb juba 2025. aastal keskmise palgani jõudmiseks leida riigieelarvesse täiendavalt 6,4 miljonit eurot, sest arvestada tuleb lisaks pidevalt tõusva keskmise palgaga ka suureneva nõudlusega treeningtundide tasustamiseks.

Kultuuriministerium on Tehvandi Spordikeskuse SA üks asutajatest ja Jõulumäe Tervisespordikeskuse SA ainuasutaja. Tehvandi Spordikeskuse SA koosseisu kuulub Tehvandi Spordikeskus Otepääl, Kääriku spordikeskus Käärikul ning Tartumaa Tervisespordikeskus Elvas. Riik on läbi aegade arendanud eelpool nimetatud keskusi ning kujundanud nendest kõrgel tasemel rahvusvaheliselt tunnustatud mitmekesised treening- ja võistluskeskused nii saavutussportlastele kui harrastussportlastele. Selleks, et olla atraktiivne ja konkurentsivõimeline võrreldes teiste riikidega, on vaja keskusi jätkuvalt arendada. Jõulumäe Tervisespordikeskuses on vaja kaasajastada tänaseks amortiseerunud peahoone ja infrastruktuur, ehitada multifunktsionaalsed spordimaja, väikemajade kompleks, arendada välispordiobjekte ning laiendada asfaltkattega liikumisrada. Selleks, et Tehvandi spordikeskuses tagada valmisolek korraldada rahvusvahelisi talispordivõistlusi sõltumata ilmast ning pikendada võistluste ja laagrite hooaega, on vaja jätkuvalt panustada kunstlume tootmisvõimekuse tõusule ja taristu arendamisse. Rajamist ootab tugiteenuste keskus, telepildi tootmise ala ja parkimisvõimaluste parendamine ja ehitus, mis kõik on eelduseks, et 2027. a oleks Tehvandi spordikeskuses võimalik korraldada laskesuusatamise maailmameistrivõistlusi. Lisaks on vaja laiendada peamaja/hotelli. Tartumaa Tervisespordikeskus on olnud läbi aegade oluline koht laskesspordiga tegelemiseks, kuid sealne taristu on amortiseerunud ning vajab uuendamist. Samuti on oluline parandada piirkonnas tingimusi liikumisharrastusega tegelemiseks.

Kultuuriministerium toetab alates 2024. aastast kolme toetusmeetme kaudu rahvusvaheliste spordivõistluste korraldamist. Uue meetmena rakendub spordi suurvõistluste toetamine mahus 3 mln eurot aastas. Rahvusvaheliste võistluste korraldamise toetamine aitab kaasa mitmete riiklike eesmärkide saavutamisele. Kodus võistlemise eelisele ja spordiala populariseerimisele lisaks on rahvusvahelistel spordivõistlustel märkimisväärne majanduslik ja ühiskondlik mõju. Rahvusvahelised spordisündmused annavad turistidele põhjuse Eesti külastamiseks, nii esmakordselt kui ka mitmendat korda. Väljaspool Tallinna toimuvate sündmuste külastajad satuvad piirkondadesse, kuhu nad tavapäraselt reisida ei pruugi. Rahvusvaheliste spordisündmuste külastajate kulutatud rahal on positiivne mõju kohalikule ettevõtlusele ja regionaalpoliitikale. Oluline on jätkata rahvusvaheliste võistluste regulaarset toetamist.

² <https://www.eestipank.ee/press/prognoos-majandus-visa-taastuma-26092023>

Puuetega inimeste liikumisharrastuse ning spordiga tegelemise tingimuste parandamiseks on vajalik luua valdkondade eest vastutavatele organisatsioonidele head tingimused, et neil oleks võimalik viia ellu valdkonna jaoks olulisi muudatusi ning tegeleda arendustööga. Praegu on probleem puuetega inimeste integreerimine tavapärasesse liikumisharrastusse ning spordisüsteemi, mis on vajalik erinevatele ühiskonnagruppidele võrdsete tingimuste loomiseks ühiskonnaelus osalemiseks. Tuleb suurendada puudega inimeste nähtavust spordis ning käsitleda neid alati tavaühiskonna osana.

Lähiaastatel tuleb leida lisavahendeid, et jätkata multifunktsionaalsete, aasta ringi kasutatavate jalgpalli sisehallide rajamise meetmega. Hallide rajamise peamine eesmärk on tagada kohalikule elanikkonnale mitmekesised sportimisvõimalused, perspektiivis kõikides maakonnakeskustes. Tänapäevaks on hallid rajatud Haapsalus, Pärnus, Raplas, Tartus ja Viljandis. Rajamisel on hall Kuressaares, Narvas, Paides, Rakveres ja Viimsis. Halli rajamisest on muutunud finantsolukorra tõttu loobunud Jõgeva ja Jõhvi kinnitades oma soovi hall rajada kunagi tulevikus ning toetust ei ole seni pakutud Hiiumaale, Põlvamaale, Valgamaale, Võrumaale.

Programmiperioodi olulisimad tegevussuunad ja uued algatused:

- Lähiaastatel on jätkuvalt vaja suurendada Team Estonia toetust, et Eesti sportlased ja võistkonnad oleksid rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised.
- Perioodil 2024.–2027. jätkatakse treenerite tööjõukulu toetuse eraldamist. Aastatega suureneb treenerite arv, laste arv spordiklubides ja sellest tulenevalt ka treenerite poolt antavate treeningtundide maht. On võetud eesmärk, et toetatud täiskohaga töötavate treenerite palk peaks olema võrdne Eesti keskmise palgaga ning sellest tulenevalt on vaja lähiaastatel suurendada toetuse mahtu.
- Koostöös EOK-ga analüüsitakse programmi perioodil rahvusvahelise või riikliku tähtsusega spordiobjektide olemasolu ja seisukorda. Riik aitab vajadusel finantseerida ka spordiobjekte, mis on kohaliku tähtsusega, kui selleks on mõjusad regionaalpoliitilised argumendid ning tagatud on omavalitsuse kaasfinantseering. Riigi asutatud sihtasutustest on oluline investeerida Jõulumäe Tervisespordikeskuse, Tehvandi Spordikeskuse ja Tartumaa Tervisespordikeskuse arendamisse, et tagada kõrgel tasemel treeningtingimused meie sportlastele Eestis.
- Jätkatakse Eestis toimuvate rahvusvaheliste spordivõistluste korraldamise toetamist. Sealhulgas toetatakse ka võistlusi, mis on laiemalt Eestile olulised ja omavad olulist majanduslikku ning sotsiaalmajanduslikku mõju.
- Jätkatakse puuetega inimeste spordi katusorganisatsioonide võimaluste parandamisega, et kaasata rohkem puuetega inimesi liikumisharrastusse ja võimaldada parimatel sportlastel tegeleda tippspordiga. Lisaks töötatakse üheskoos partneritega selle nimel, et Riigikantselei poolt tellitud ligipäätavuse rakkühma lõpparuande ettepanekuid võimalikult suures mahus ellu viia.

Tegevus 1.2. Ausa spordi ja sporditurvalisuse toetamine ja arendamine

Eesmärk: tagatud on ausat sporti ja sporditurvalisust toetav keskkond

Tegevuse mõõdikud

Mõõdiku nimi	Algtase (viimane algtase)	Sihttase 1 (2024)	Sihttase 2 (2025)	Sihttase 3 (2026)	Sihttase 4 (2027)
Kokkuleppemängudes osalemine ja teadlikkus teiste osalemisest <i>Allikas: kokkuleppemängude leviku uuring</i>	9% (2022)	Ei mõõdeta	≤ 9%	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta
Kokkuleppemängude teemal koolitatus ja hoiakud kokkuleppemängude kohta <i>Allikas: kokkuleppemängude leviku uuring</i>	54,5% (2022)	Ei mõõdeta	70%	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta

Tegevuse kirjeldus

Tegevuse raames kujundab Kultuuriministeerium ausa spordi tagamise poliitikat ja toetab Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA (EADSE) tegevust. EADSE põhikirjalised eesmärgid on edendada Eestis diskrimineerimisvaba, eetilist ja ausat sporti, sh aidata kaasa:

1. dopingu kasutamise ennetamisele;
2. spordivõistlustega manipuleerimise ennetamisele;
3. diskrimineerimise, väärkohtlemise, ahistamise jm ennetamisele spordis;
4. spordivõistlustel osalejate turvalisuse tagamisele;
5. muude spordis esinevate spordi ausust ohustavate probleemide lahendamisele.

Nimetatud valdkondi reguleerivad mitmed konventsioonid, millega Eesti on liitunud. Kultuuriministeeriumi peamine roll on antud konventsioonide töörühmades Eesti huvide kaitsmine ja siseriiklikult konventsioonide põhimõtete ning kohustuste täitmise tagamine.

Kokkuleppemängude vastases võitluses juhivad riigid Euroopa Nõukogu konventsioonist spordivõistlustega manipuleerimise vastase võitluse kohta. Eesti allkirjastas konventsiooni 2016. aastal, kuid ei ole seda veel ratifitseerinud. Küll aga on Eesti liitunud nn Kopenhaageni grupiga, mis on kokkuleppemängude vastase võitluse riiklike platvormide ühine mitteametlik töörühm. Väärkohtlemise vastases võitluses spordi valdkonnas eraldiseisvat rahvusvahelist lepingut ei ole. Spordivaldkond lähtub oma tegevustes laste kaitset seksuaalse ärakasutamise ja seksuaalse kuritarvitamise eest käsitlevast Euroopa Nõukogu konventsioonist, Euroopa Nõukogu naistevastase ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise konventsioonist, ÜRO lapse õiguste konventsioonist ning Eestis kehtivatest õigusaktidest ja regulatsioonidest.

Arenguvajadused

- EADSE asutamisest alates on järjest erinevaid võimekusi, nt uurimisvõimekus ja koolitussüsteem arendatud, kuid viimaste aastate väärkohtlemise juhtumid on tõstatanud vajaduse 2024.–2027. aastatel uurimisvõimekuse tugevdamiseks, kas läbi täiendava uurija palkamise või õigusliku toe välja arendamise. Lisaks võib tekkida vajadus pakkuda ohvritele hingelist tuge, millele tuleks senisest süsteemsemalt läheneda. Seetõttu võib EADSE vajada senisest suuremat rahalist toetust.

Programmiperioodi olulisimad tegevussuunad ja uued algatused:

- EADSE arendab uurimisvõimekust, sh „tarka testimist“ ja väärkohtlemise valdkonnas töötab väärkohtlemise ohvritele toepakkumiseks välja süsteemse lähenemise.
- Eesti allkirjastas Euroopa Nõukogu konventsiooni spordivõistlustega manipuleerimise vastase võitluse kohta 2016. aastal, kuid ei ole veel seda ratifitseerinud. Lähtudes Euroopa Liidu (EL) aluslepingutest peab oma liikmesriikidele konventsiooni ratifitseerimise loa andma EL, kuid protsess on jäänud seisma ühe EL-i liikmesriigi vastuseisu tõttu. Siiski on võimalik, et 2024.–2027. aastatel EL loa annab, misjärel tuleb Eestil Euroopa Nõukogu konventsiooni spordivõistlustega manipuleerimise vastase võitluse kohta ratifitseerimisprotsessiga edasi liikuda.
- Ennetamaks kokkuleppemänge, väärkohtlemist ja teisi spordieetikaga seotud küsimusi tuleb tegeleda kogu spordivaldkonnale kehtivate spordieetika reeglite või reeglite raamistiku loomisega sarnaselt juba täna kehtivatele dopinguvastastele reeglitele.

Meede 2. Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine

Eesmärk: liikumisharrastust edendav võrgustik ja liikumist soodustav keskkond on loodud.

Meetme mõõdikud

Mõõdiku nimi	Algtase (viimane teadaolev tase)	Sihttase 1 (2024)	Sihttase 2 (2025)	Sihttase 3 (2026)	Sihttase 4 (2027)
Liikumisharrastusega regulaarselt (4x nädalas 30 min) tegelevate inimeste osakaal, % 16–64 vanusegrupist <i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>	18,3 (2022)	23	Ei mõõdeta	25	Ei mõõdeta

Tegevus 2.1 Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine

Eesmärk: liikumisharrastust edendav võrgustik ja liikumist soodustav keskkond on loodud.

Tegevuse mõõdikud

Mõõdiku nimi		Algtase (viimane teadaole v tase)	Sihttase 1 (2024)	Sihttase 2 (2025)	Sihttase 3 (2026)	Sihttase 4 (2027)
Maakonna spordiliitude liikumisharrastusürituste osaluskordade % elanikkonnast (va Tallinn) <i>Allikas: Kultuuriministeerium</i>		8,3 (2021)	13	15	17	19
Liikumisharrastusega tegelemine 2 või enam korda nädalas vanusegrupis 55-64a, % <i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>		36,9 (2022)	42	Ei mõõdeta	48	Ei mõõdeta
11-15 aastased, kes on 5 või enamal päeval nädalas vähemalt üks tund mõõdukalt kehaliselt aktiivsed, % <i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>	11-aastased	49,9 (2022)	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	57	Ei mõõdeta
	13-aastased	39,3 (2022)	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	50	Ei mõõdeta
	15-aastased	36,7 (2022)	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	47	Ei mõõdeta

Tegevuse kirjeldus

Kultuuriministeeriumi otsene vastutus ja roll inimeste liikumisaktiivsuse tõstmisel on organiseeritud liikumisharrastuse, noorte huvihariduse/noortesporti (spordialaliidud/spordiklubid) arendamine ning sporditaristu ja sportimiseks/liikumisharrastuseks soodsa õigusruumi loomine. Tegevuse raames rakendatakse regionaalsete maakondlike spordikeskuste toetusmeetet ja toetatakse terviseradade võrgustiku arendamist. Poliitikakujundamises edendatakse inimeste liikumisaktiivsuse tõstmisega seotud valdkondade vahelist koostööd ning puuetega inimeste suuremat kaasatust liikumisharrastusse.

Arenguvajadused

Kultuuriministeeriumi ülesanne on tagada elanikele võimalikult head tingimused organiseeritud liikumisharrastusega tegelemiseks, mis on üks oluline osa elanikkonna liikumisaktiivsuse suurendamisest. Eesti inimeste liikumisaktiivsuse suurendamiseks on vajalik tõhusam valdkondadeüleline koostöö, et aidata erinevate valdkondade tegevused omavahel kooskõlla viia ning seeläbi võimaldada terviklikumat ning efektiivsemat lähenemist liikumisaktiivsuse probleemi lahendamisel. Vajalikud on valdkondadeüleised kokkulepped, mille elluviimiseks on olemas ühine nägemus ning tegevuskava.

Eesti Kultuurkapitali rahalised vahendid oleks vaja vabastada liikumisharrastuse ja teiste projektipõhiste liikumis- ja sporditegevuste jaoks, et kujundada Eesti Kultuurkapitalist peamine fond, mille kaudu rahastab riik liikumisharrastuse projektipõhiseid üritusi, rohujuuresandide sporti jt samasisulisi projekte.

Praegune probleem on tippspordi püsirahastuse suur osakaal (ligikaudu 1,2 mln eurot) Kultuurkapitali kehakultuuri ja spordi sihtkapitali eelarvest.

Oluline on panustada senisest tugevamalt koolilaste kehalise aktiivsuse edendamisse. Laste kehaline aktiivsus on madal nii koolipäeva jooksul kui ka nädalavahetustel. 2021. aastal Eesti Olümpiakomitee poolt käivitatud "Sport Koolis" projekti eesmärgiks on tekitada esimese kooliastme lastes huvi sportimise vastu läbi selle, et nad saavad koolipäeva raames erinevaid spordialasid katsetada. Projekt on koolide ja lastevanemate poolt väga hästi vastu võetud, kuid piiratud vahendite tõttu on sellega liitunud vaid 27 kooli I klassid. Lisaks on tähtis toetada Liikumislabori tööd Liikuma Kutsuva Kooli projekti laiendamisel, et see jõuaks kõikidesse koolidesse ja neljandasse kooliastmesse. Samuti on oluline sarnane projekt viia lasteaedadesse.

Lähiaastatel on vaja lisavahendeid, et jätkata regionaalsete tervisespordikeskuste olme- ja teenindushoonete rajamise toetusmeetmega. 2023. aastal ühekordse meetme, mahuga 3 miljonit, raames läbiviidud taotlusvooru esitati 19 taotlust ning rahastati 7 projekti. Samas on teada, et osad olme- ja teenindushoone rajamisest huvitatud regionaalsed tervisespordikeskused jätsid eelarve kitsikuse tõttu taotluse esitamata.

Programmiperioodi olulisimad tegevussuunad ja uued algatused

- Koostöös kohalike omavalitsustega jätkub maakondade spordiliitude kui kohaliku tasandi liikumisharrastuse eest vastutavate organisatsioonide arendamine ja võimestamine. Riik panustab tegevustoetuste kaudu koostöös kohalike omavalitsustega maakondade spordiliitude tegevusse, kes pakuvad teenuseid kohalikule elanikkonnale.
- Jätkub regionaalsete tervisespordikeskuste edasiarendamist perioodil 2024-2026, mille raames toetatakse kuni kahte tervisespordikeskust igas maakonnas.
- Liikumisaktiivsuse probleemi lahendamiseks on Kultuuriministeerium panustanud rahvastiku tervise arengukava loomisesse, mille üheks osaks on toitumise ja liikumise roheline raamat. Rohelise raamatu kinnitamise järgselt Vabariigi Valitsuses panustab Kultuuriministeerium rohelises raamatus kirjeldatud meetmete elluviimisesse.
- Liikumisharrastuse valdkonna juhtimise tõhustamine ja koostöö parendamine spordiorganisatsioonide ning kohalike omavalitsustega. Selleks loodi 2022. aastal Liikumisharrastuse kompetentsikeskus, kelle tööd Kultuuriministeerium igakülgsest toetab. Järgnevatel aastatel on kompetentsikeskuse ülesandeks eelkõige toimiva koostööformaadi väljatöötamine partneritega ja liikumisharrastuse valdkonna organisatsioonide töö tõhustamine.
- Kultuuriministeerium, Sotsiaalministeerium ning Haridus- ja Teadusministeerium leppisid kokku liikumisaktiivsuse edendamise tegevuskava koostamises aastateks 2023 – 2026. Tegevuskava on praktiline dokument, mis sätestab konkreetsed tegevused kolme ministeeriumi valitsemisalas järgmise nelja aasta jooksul ja aitab kaasa liikumisaktiivsuse tõusule Eestis.